

OPETUSHALLITUS

OPS 2016

Metsäoppimisen mahdollisuudet uuden opetussuunnitelman näkökulmasta

Lusto 20.5.2013

Opetusneuvos Lea Houtsonen

OPETUSHALLITUS

lea.houtsonen@oph.fi

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma 22.6.2011:

- ❑ Lasten ja nuorten **ympäristökasvatusta** sekä luonto- ja ympäristökoulujen asemaa **vahvistetaan**.
- ❑ Hallituksen tavoitteena on kehittää Suomesta **maailman ympäristötietoisin kansakunta**.

VALTIONEUVOSTO
Statsrådet Finnish Government

[Etusivu](#) [Ajankohtaista](#) [Nykyinen hallitus](#) [Hallituksen toiminta](#) [Tietoa valtioneuvostosta](#) [Ministeriöt](#) [Euroopan unioni](#)

Hallituksen jäsenet

Hallitusohjelma

Valtiosihteerit

Erityisavustajat

Ministerien työnjako

Ministerien palkkiot

Ministerivaliokunnat

Ministerityöryhmät

Talousneuvosto

Hallitusohjelma

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma 22.6.2011

Hallitusohjelma on hallitukseen osallistuvien puolueiden hyväksymä toimintasuunnitelma, jossa on sovittu hallituksen tärkeimmistä tehtäväalueista.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma annettiin tiedonantona eduskunnalle 22.6.2011.

[Hallitusohjelma](#)

Haku

[Hae](#)

☒ Tarkennettu haku

☒ Hakemistot

Lisätietoa

- > Hallitusohjelman strateginen toimeenpanosuunnitelma - kärkihankkeet ja vastuut
- > Hallitusohjelman seuranta
- > Hallitusneuvottelut 2011

Kestävän kehityksen edistäminen koulutuksessa

Ekologinen kestävyys

- **Suomesta maailman ympäristötietoisin kansakunta**
- **Suomi luonnon monimuotoisuuden vaalimisen ja ilmastomuutoksen torjumisen edelläkävijämaaksi**

Kulttuurinen kestävyys

Taloudellinen kestävyys

Sosiaalinen kestävyys

Yleissivistävän koulutuksen uudistaminen

- Tavoitteiden, tuntijaon, opetussuunnitelman perusteiden sekä paikallisten opetussuunnitelmien uudistaminen **koko yleissivistävän koulutuksen osalta on alkanut**
- Työ toteutetaan kokonaisuudessaan **vuosien 2012 – 2016** välisenä aikana
- Tämä merkitsee, että useita eri perusteasiakirjoja laadintaan samanaikaisesti
- Jokaiseen perusteasiakirjan laadintaprosessiin liittyy laaja **sidosryhmäyhteistyö ja asiantuntijoiden kuuleminen** sekä **paikallisten opetussuunnitelmien laadintatyön tukeminen monin eri tavoin**

Yleissivistävä koulutus uudistuu: Opetussuunnitelmatyö 2012 - 2017

2012 2013 2014 2015 2016 2017

Esi-, perus- ja lisä-
opetuksen opsin perusteet

Paikallinen ops

Lukion opsin
perusteet

Paikallinen
ops

**Lukioon
valmistava**

Paikallinen
ops

Aikuisten perusopetuksen
perusteet ja aikuisten
lukiokoulutuksen perusteet

Paikalliset
opsit

Taiteen
perusopetuksen
perusteet

Paikalli-
nen ops

Lukiokoulutuksen valtakunnallisten tavoitteiden ja tuntijaon uudistamista valmisteleva työryhmä

Opetus- ja kulttuuriministeriö on 21.12.2012 asettanut työryhmän, jonka tehtävänä on

1. Valmistella esitys valtioneuvoston asetukseksi lukiokoulutuksen yleisiksi valtakunnallisiksi tavoitteiksi ja lukion tuntijaoksi sekä
2. Arvioida esitysten taloudelliset ja yhteiskunnalliset sekä muut vaikutukset

Työryhmän toimikausi on 21.12.2012 – 2.12.2013

Perusopetuksen perusteiden laadintatyön eteneminen

- Elokuussa 2012 on käynnistetty perusteiden **yleisten linjausten laadinta** – luodaan yhtenäinen pohja ja tuki pedagogiselle muutokselle
- **Tammikuussa 2013** käynnistettiin esiopetuksen sisältöalueita ja **perusopetuksen oppiaineita koskevien osuuksien laadinta**

Miksi uudistusta tarvitaan?

Koulua ympäröivä maailma muuttunut olennaisesti 2000-luvun alun jälkeen \longrightarrow **globalisoitumisen vaikutus ja kestävä tulevaisuuden haasteet** ovat kasvaneet

Yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittava osaaminen on muuttunut \longrightarrow **tarvitaan kestävä tulevaisuuden rakentamisen taitoja**

Opetuksen sisältöä, pedagogiikkaa ja koulujen työkäytänteitä on tarpeen uudistaa

Toimintaympäristöä muuttavat keskeiset tekijät

- Ympäristön muutokset
- Globalisaatio ja sen vaikutukset
- Teknologian kehitys
- Tiedon määrän ja luonteen muutos
- Yhteiskunnallisten ilmiöiden kompleksisuus
- Lasten kasvuympäristöissä tapahtuvat muutokset

Perusteiden uudistamiselle asetettu tavoite

Luodaan paremmat edellytykset koulun kasvatustyölle, kaikkien oppilaiden mielekkäälle oppimiselle ja kestäväälle tulevaisuudelle.

Uudistuksen ydin

MITÄ?

MITEN?

Koulua kehitetään sekä kasvuyhteisönä että oppimisympäristönä.

Paikallisen opetussuunnitelmatyön merkitys

- Ilman vuorovaikutusta ja yhteistä pohdintaa ei päästä parhaaseen mahdolliseen tulokseen
- **Uudistuksen onnistuminen riippuu paikallisen opetussuunnitelmatyön toteutumisesta – miten prosessia johdetaan ja miten siinä ovat mukana**
 - ◆ koulujen henkilöstö
 - ◆ oppilaat
 - ◆ huoltajat
 - ◆ muut yhteistyökumppanit

<http://www.oph.fi/ops2016>

- Etusivun uutiset
- Tavoitteet
- Aikataulu
- Työryhmät
- Paikallisen työn tuki
- Luonnokset
- Blogi

Yhteistyöhön perustuva ja avoin valmisteluprosessi

- Perusteita laativat monialaiset työryhmät, joista jokaisella on tukenaan sähköiset kommentointiryhmät
- Opetuksen järjestäjiltä pyydetään palaute ja Opetushallituksen verkkosivuilla on avoin kommentointimahdollisuus kolmesti valmisteluprosessin aikana
 - Marraskuu 2012 - yleiset linjaukset
 - Syyskuun alku 2013 - esiopetus
 - Huhtikuu 2014 - perusopetus ja lisäopetus
- Keskeisiltä sidosryhmiltä pyydetään **viralliset lausunnot** uusista opetussuunnitelman perusteista syksyn 2014 aikana

Perustetyön toteuttaminen – tukea paikalliseen työhön

- Perusteasiakirjat tuotetaan sähköisessä ja rakenteistetussa muodossa, jolloin niiden palvelevuus ja käyttäjoustavuus kasvaa
- Teksti jaetaan kahteen osaan
 - **tiiviiseen normiosaan**, johon voidaan sijoittaa linkit asianomaiseen lainsäädäntöön sekä
 - **ns. tukiosaan**, jossa voidaan avata normitekstiä, antaa esimerkkejä toteutuksesta sekä rakentaa linkkejä relevanttiin ja opettajien työtä tukevaan aineistoon

3§ Tarpeelliset tiedot ja taidot

- Tavoiteltava laaja-alainen osaaminen
 - Ajattelun taidot
 - Oppimaan oppimisen taidot
 - Luovuus
 - Omatoiminen ja kriittinen tiedonhankinta (4§:stä)
 - Vuorovaikutuksen ja yhteistyön taidot
 - Terveysteen, hyvinvointiin liittyvät valmiudet
 - Turvallisuuteen ja arjenhallintaan liittyvät valmiudet
 - Eettiseen ajatteluun ja toimintakykyyn liittyvät valmiudet
 - Aktiivisen kansalaisuuden ja yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan edellyttämät valmiudet
 - Kansalaisvalmiudet sekä tiedot työelämästä ja yrittäjyydestä
 - Kestävän kehityksen edistämisen edellyttämät valmiudet

Muutostarpeiden hahmottaminen

- Oppimiskäsitystä ja oppimista koskeva pohdinta -> mistä syntyy hyvä oppiminen
 - **Toimintakulttuurin kehittäminen ja yhteistyön rakentaminen**
 - **Pedagogiikan muutos – oppimisympäristöt, työtavat, arviointi osana oppimista**
 - **Mielekäs oppiminen, oppiainerajat ylittävä työskentely**

Ohjausryhmän linjaukset: Keinoja tavoitteen toteuttamiseksi

- määrittelemällä **kasvatustyötä ja toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat arvot ja periaatteet** lähtökohtana
 - eriarvoisuuden vähentäminen
 - oppilaiden monipuolisen kasvun tukeminen
 - identiteetin ja onnistumisen kokemusten vahvistaminen sekä
 - **vuorovaikutteinen, toisia kunnioittava ja kestävä kehitystä edistävä toimintatapa (vastuullisuus)**
- määrittelemällä **tavoitteet** lähtökohtana tulevaisuudessa **tarvittava sivistys ja laaja-alainen osaaminen**
 - **taitojen merkitystä korostaen ja**
 - **oppiaineiden välistä yhteistyötä vahvistaen,**

Ohjausryhmän linjaukset: Keinoja tavoitteen toteuttamiseksi

- syventämällä oppimiskäsitystä sekä vahvistamalla edellytyksiä tietoa luovaan, yhteisölliseen ja oppilaiden tarpeet huomioon ottavaan **oppimiseen monipuolisissa oppimisympäristöissä**,
- jäsentämällä ja karsimalla perusopetuksen **sisältöjä siten, että voidaan kiireettömämmin keskittyä olennaiseen ja syventää oppimista**,
- luomalla tilaa ja antamalla tukea paikalliselle **pedagogiselle kehittämiselle**

19.11.2012 julkaistut tekstiluonnokset

Dispositio ("sisällysluettelo")

Luku 1: Opetussuunnitelmasta koulutyöhön

Luku 2: Perusopetus yleissivistyksen perustana

- ◆ Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet
- ◆ Opetuksen arvoperusta
- ◆ Oppimiskäsitys

Luku 3: Perusopetuksen tehtävä ja tavoitteet

- ◆ Perusopetuksen tehtävä
- ◆ Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteet
- ◆ Tulevaisuuden edellyttämä laaja-alainen osaaminen

Luku 4: Kasvua ja oppimista tukeva toimintakulttuuri

Luku 5: Oppimisen edistäminen koulutyössä

- ◆ Oppimisympäristöt
- ◆ Työtavat
- ◆ Yhteistyö

Laaja-alainen osaaminen perusteluonnoksessa

Tarvittavan laaja-alaisen osaamisen alueet

- Ajattelu ja oppiminen
- Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- Itsestä huolehtiminen, arjenhallinta ja turvallisuus
- Monilukutaito
- Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen
- Työskentelyssä, opiskelussa ja työelämässä tarvittava osaaminen
- **Osallistuminen, vaikuttaminen ja vastuullisuus**

Toimintakulttuuri perusteluonnoksessa

”Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaa pyrkimys hyvään elämään, joka edellyttää kestäväää elämäntapaa”.

1. Oppiva yhteisö
2. Monipuoliset työskentelytavat
3. Vuorovaikutus ja osallisuus
4. Hyvinvointi
5. Turvallinen arki
6. Kulttuurinen monimuotoisuus ja kielitietoisuus
7. Vastuu ympäristöstä ja tulevaisuuteen suuntautuminen

Käyttöönotto

- Valtioneuvoston päätöksen jälkeen Opetushallitus päättää lukion opetussuunnitelman perusteista.
- Uudistukset valmistellaan siten, että käyttöönotto on 1.8.2016.

KEHITTÄMISOHJAUS

Keskeisten kansallisten keskeisten koulutuspoliittisten hankkeiden ja tavoitteiden toteutuminen

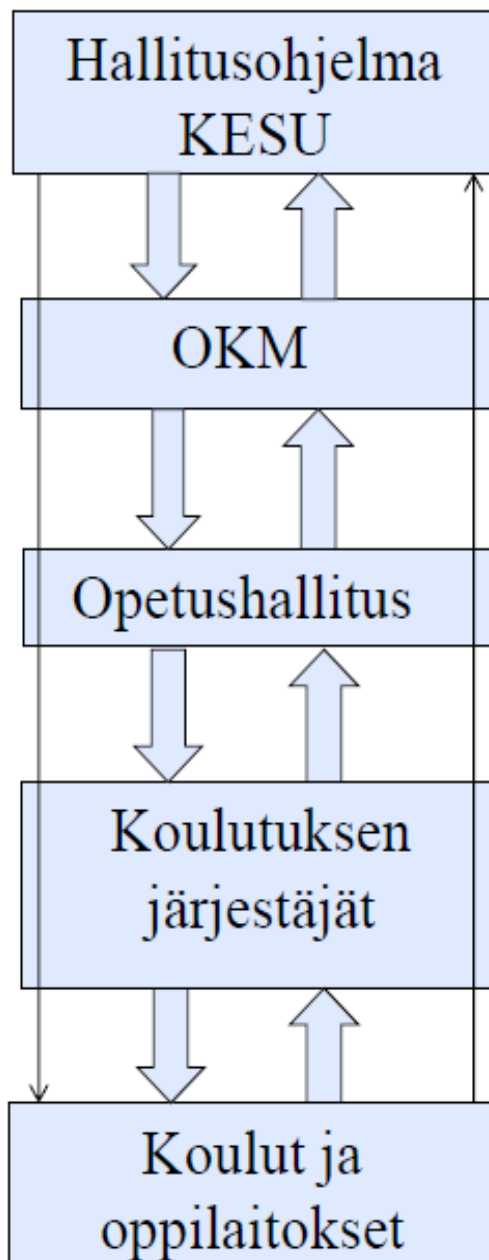
OKM:n ja virastojen väliset tulossopimukset ja muu ohjaus

Koulutuksen järjestäjien suuntaan vuorovaikutteisempi sekä tietoperusteisempi informaatio-ohjaus

- Kehittämishankeohjaus
- Resurssiohjaus

Paikalliset koulutuksen kehittämissuunnitelmat osana ohjaussuhdetta ja rahoitusjärjestelmiä.

Voimistuva sidosryhmäyhteistyö kaikilla tasoilla.

KEHITTÄMISPOTENTIAALI

Parannetaan ja lisätään valtakunnallisen ja paikallisen suunnittelun koheesiota, yhteismitallisuutta ja vuoropuhelua.

KESU-konseptin rakenteistaminen ja sähköistäminen

Paikalliset tulokset ja kokemukset jaetaan ja integroidaan koko opetustoimen eduksi.

Koulutuksen järjestäjät aktiivisina toimijoina ja välittäjinä keskushallinnon sekä oppilaitosten välillä.

OPETUKSEN JÄRJESTÄJÄN PAIKALLINEN KEHITTÄMISSUUNNITELMA 2013 - 2016

- ❑ Koulutus ja tutkimus kehittämissuunnitelma 2012 – 2016 linjaa valtakunnalliset painopistealueet, jotka koulutuspoliittisesti on päätetty nostaa keskeisiksi kehittämisen kohteiksi.
- ❑ Opetuksen järjestäjän paikallisen kehittämissuunnitelman suunnitelman tavoitteena on auttaa opetuksen järjestäjää sitomaan valtakunnalliset tavoitteet vahvemmin yhteen paikallisista tarpeista nousevien kehittämiskohteiden kanssa yhteistyössä eri hallintokuntien kanssa.
- ❑ Suunnitelma ohjaa opetuksen järjestäjää tarkastelemaan toimintaansa neljän näkökulman; oppijoiden oppimisen, opetushenkilöstön osaamisen, kestävän hyvinvoinnin sekä johtamisen kautta.

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjän kehittämissuunnitelman tavoitteet

- ◆ Linjata valtakunnalliset painopistealueet
- ◆ Auttaa opetuksen järjestäjää sitomaan valtakunnalliset tavoitteet vahvemmin yhteen paikallisista tarpeista nousevien kehittämiskohteiden kanssa
- ◆ Pohdinnan tuloksena löydetään ne konkreettiset kehittämiskohteet, joihin paikallisesti tartutaan
- ◆ Nostaa koulutuksen asiat keskiöön ja keskusteluun kunnallisessa päätöksenteossa

Metsäopetus nykyisissä perusteissa: luokat 1-4

- ☐ Peruskoulun alaluokilla (luokat 1-4) metsää käsitellään ympäristö- ja luonnontiedon opetuksen yhteydessä. Tällöin opiskeltavien asioiden tarkastelu kytketään oppilaille tuttuun elämänpiiriin.
- ☐ Opetussuunnitelman perusteiden mukaan ympäristö- ja luonnontiedon lähestymistavat ja sisällöt valitaan oppilaiden edellytysten ja kehitystason perusteella sekä siten, että opiskelutilanteissa voidaan työskennellä myös **maastossa**.
- ☐ **Kokemuksellisen ja elämyksellisen opetuksen** avulla oppilaalle kehittyy myönteinen ympäristö- ja luontosuhde

Metsäopetus nykyisissä perusteissa: luokat 1-4

- ☐ Tavoitteena on auttaa oppilasta **ymmärtämään omaa ympäristöään** sekä ihmisen ja ympäristön välistä vuorovaikutusta.
- ☐ Oppilas tulee tietoiseksi siitä, että hän on **riippuvainen ympäristön tuottamasta ravinnosta, sen tarjoamista aineista ja materiaaleista sekä energiasta**.
- ☐ Opiskelun yhteydessä hän oppii havaitsemaan, **millä tavoin hänen omalla kotiseudullaan hyödynnetään ympäristöä**.
- ☐ Metsien hyötykäytön tarkastelu on olennainen osa ihmisen ja ympäristön välisen vuorovaikutussuhteen ymmärtämisessä

□ Metsäopetus luokilla 5-6

- **Elämyksellistä ulkona tapahtuvaa opetusta** jatketaan myös luokilla 5-6. Tällöinkin metsäopetus voi parhaimmillaan perustua oppilaiden omaan aktiivisuuteen ja tutkivaan oppimiseen.
- Peruskoulun biologiassa tutkitaan luokilla 5-6 eliöiden **elinympäristöjä kuten metsää ja suota.**
- Myös **metsien hyötykäyttöä** tulee opetussuunnitelman perusteiden mukaan tarkastella.
- Metsäopetuksessa omaksutaan **metsää kuvaavat peruskäsitteet.** Niiden varassa ja aktiivisessa opiskelu- ja oppimisprosessissa tapahtuu metsätiedon rakentuminen ja jäsentyminen.

Metsä opetus luokilla 7-9

Tutkivaa metsäopetusta

- ☐ Perusopetuksen vuosiluokilla 7-9 kaikki oppilaat tutustuvat biologian opetuksen yhteydessä **metsäekosysteemin ominaispiirteisiin.**
- ☐ Sen lisäksi oppilaat valitsevat yhden ekosysteemin, jota **tutkitaan omakohtaisesti.** Se voi olla metsäekosysteemi.
- ☐ Oppilaat tutustuvat vuosiluokilla 7-9 opetussuunnitelman perusteiden mukaan biologian opetuksen yhteydessä myös metsänhoitoon.
- ☐ Myös perusopetuksen maantiedon opetuksessa käsitellään metsäasioita. Näkökulmana maantiedossa on ihmisen ja ympäristön välisen vuorovaikutussuhteen tarkastelu. Metsäteemaa käsitellään erityisesti Suomen maantiedon yhteydessä, mutta myös globaalin tason tarkastelussa.

Metsäopetus mahdollistaa integraation

- ❑ Metsien tarkastelu tarjoaa myös monia mahdollisuuksia **opetuksen eheyttämiseen ja integraatioon**.
- ❑ Metsäteemaa voidaan käsitellä samanaikaisesti **useamman oppiaineen näkökulmasta integroituna opiskelukokonaisuutena**, joissa käsiteltävät asiat ovat yhteydessä toisiinsa ja myös oppilaan omaan elämään.

Metsäopetus lukiossa

- ❑ Lukion biologiassa syvennetään luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemien rakenteen tuntemusta kaikille pakollisella *Eliömaailma* -kurssilla. *Ympäristöekologia* –kurssilla suunnitellaan ja toteutetaan oma ekologinen tutkimus, joka voi kohdistua esimerkiksi metsäekosysteemiin.
- ❑ Lukion maantieteessä metsiä käsitellään globaalilla tasolla *Sininen planeetta* –kurssilla. Metsiä luonnonvaroina ja kestäväää metsätaloutta käsitellään *Yhteinen maailma* –kurssilla. Erinomaisen mahdollisuuden kytkeä metsäopetus maantieteen lukio-opetukseen tarjoaa syventävä *Aluetutkimus* -kurssi. Kurssilla tutustutaan paikkatietojärjestelmiin ja paikkatiedon sovellusmahdollisuuksiin. Metsäalan esimerkit soveltuvat erinomaisesti tämän sisällöltään uudentyyppisen kurssin ohjelmaan.

Kasvatus kestävään kehitykseen ja aktiiviseen kansalaisuuteen

- ❑ Metsäopetus voi parhaimmillaan olla **toiminnallista, aktiivista tiedon hankkimista ja jäsentämistä**.
- ❑ Peruskoulun alaluokilla oppilas on kehityksessään vaiheessa, jossa kognitiivinen, eettinen ja sosiaalis-emotionaalinen osa-alue kehittyvät voimakkaasti. Tässä kehitysvaiheessa **oppilaat haluavat aktiivisesti tutkia ympäristöään**. Tätä aktiivisuutta kannattaa hyödyntää metsäopetuksen suunnittelussa.

Kasvatus kestäväään kehitykseen ja aktiiviseen kansalaisuuteen

- ❑ Metsäopetuksen on mahdollista kehittää myös oppilaan tunne- ja arvomaailmaa.
- ❑ Metsäopetus luo oppilaille **myönteisiä ja kiinnostavia oppimiskokemuksia ja innostaa oppilasta tutkimaan luontoa.**
- ❑ Metsäopetus on arvosidonnaista silloin kun käsitellään ihmisen suhdetta luontoon. Opetus tukee oppilaita omakohtaisten valintojen tekemisessä ja oppilaat saavat valmiuksia vaikuttaa omaa elinympäristöään koskeviin asioihin. Siten **metsäopetukseen kytkeytyy vahvasti kasvatus aktiiviseen kansalaisuuteen ja kestäväään kehitykseen.**

**YK:n vuonna 2012
pidetyn Rion kestävän
kehityksen kokouksen
yhteenvedossa
nostettiin esille
keskeisiä sitoumuksia:**

**Yksi niistä oli
suomalaisen ENO-
verkkokoulun
käynnistämä
kansainvälinen 100
miljoonan puun
istutuskampanja.
Puunistutuspäivää
vietetään kouluissa
8.5.2013**

LUONNON PÄIVÄ

**Suomen luonto on
ainutlaatuista ja arvokasta**

Suomen luonnonpäivä
31.8.2013

LUONNON PÄIVÄ

Suomen luonto

Maailmalla arvostettu brändi

"Luontoamme pidetään maailman kolmanneksi kauneimpana"

**Jorma Ollilan johtama maabrändivaltuuskunta tunnisti
yhdeksi
Suomen menestystekijöistä
puhtaan ja elinvoimaisen
luonnon**

Kiitos!

